

TEMANUMMER TIDSKRIFTER

Tidskrifshyllor på SMB. Foto Astrid Evasdotter

Ny ordförande Pia Shekter. Foto Ingemar Johansson

Johannes Nebel, tidskriften Opus. Foto Johanna Wallin

Musikavdelningen vid Jämtlands läns bibliotek. Foto Thomas Drugg

KALENDARIUM

1- 6 juli

IAML-konferens i Sydney,
Australien

30- 31 augusti

Nordiskt-Baltiskt musikbiblio-
teks-möte i Helsingfors

14 september

Manusstopp för MBN nr 3 om
digital musik

Redaktörernas ruta

Till detta temanummer om tidskrifter fick vi till vår glädje in
mycket material. Läs mer om tidskrifterna på Musikbiblioteket vid
Sveriges Radio på www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
Nästa temanummer kommer att handla om digital musik.

Astrid och Lena

INNEHÅLL

3 Ordföranden har ordet

4 Musiktidskrifter

6 Från gregoriansk till gangsta-rap

7 I huvudet på en musiktidskrifts-
redaktör

8 O, colleague, where art thou?

9 Kursdag om upphovsrätt

11 Biblioteksstafetten

12 Årsmötet

MUSIK
BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksföreningen
Svenska sektionen av IAML,
www.smbf.nu

ISSN 0283-104X

Redaktörer och distr.: Lena Nettelbladt och Astrid Evasdotter
Statens musikbibliotek Box 163 26 103 26 Stockholm
08-5195 5410 lena.nettelbladt@muslib.se
08-5195 5426 astrid.evasdotter@muslib.se

Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 250:-, institutioner 400:-, veteraner 100:-
Postgiro 65 21 22-3

KÄRA KOLLEGOR!

Tack så mycket för förtroendet att leda Svenska musikbiblioteksföreningens arbete under den kommande perioden! Det är med bävan jag tar över efter de två giganterna Veslemøy Heintz och Anders Lönn. De har gjort stora insatser för föreningen under många år och dessutom varit starka drivkrafter i vår moderförening IAML. Bägge har tjänat såväl som generalsekretärer som president i den internationella föreningen. Det kan vi vara stolta över! I min roll som sekreterare (tio år – sextio protokoll!) har jag haft förmånen att tryggt kunna luta mig mot deras kompetens. Detta var särskilt viktigt i samband med IAML-konferensen i Göteborg 2006. Tillsammans med den duktiga och entusiastiska styrelsen hoppas jag nu kunna fortsätta bedriva föreningens arbete i samma positiva anda.

Jag har blivit ombedd av redaktörerna att presentera mig själv. Förhoppningsvis utan att bli långrandig vill jag börja med uppväxten i min kära hemstad Västerås, som gav mig mycket i musikaliskt hänseende: Musikklasserna under ledning av den stränge, men skicklige Bror Samuelsson, Mariakören i Västerås (många högmässor blev det...), de hängivna lärarna i kommunala musikskolan och Rudbeckianska skolans ”Flickgarde”. Varje lördag, när vädret så tillät, marscherade vi

genom staden i gräsliga uniformer. Det lät förskräckligt, men folk såg glada ut ändå. Och varje första advent spelade vi ”Tomtarnas vaktparad” på torget med stelfrusna fingrar och droppande näsor. Sist, men inte minst, minns jag det trivsamma musikbiblioteket – en filial till Stadsbiblioteket. Det låg i Borgmästargården, ett vackert trähus från 1700-talet. Där deltog jag, bland annat, i lyssnarcirklar ledda av Kerstin Färnlöf – ännu en av Västerås eldsjälur inom musikområdet. När man slumrat igenom kvällens symfoni bjöds man på sockerkaka och kaffe!

Efter studier i musik- och litteraturvetenskap vid Stockholms universitet arbetade jag en tid på Eriks nothandel på Karlavägen. Det var mycket lärorikt, till exempel beträffande repertoarkännedom och insikt i förlagsverksamhet. Någon föreslog att jag skulle utbilda mig till bibliotekarie och rätt som det var bytte jag tåg i Herrljunga... På den tiden innehöll utbildningen ett inslag av tio veckors praktik. För mig blev det helt avgörande att jag kom till dåvarande Musikaliska Akademiens bibliotek. Jag kände mig direkt som hemma tack vare den generösa inställning som visades mig. Därefter hade jag den stora turen att få efterträda Charlotta Ström på Musikhögskolan i Göteborg. Där har jag nu arbetat i tjugo år även om institutionen sedan ett par år utvidgats

till ”Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet”. Jag har presenterat min arbetsplats i ”biblioteksstafetten”, Musikbiblioteksnytt nr 1, 2004.

Under mina tjugo år som musikbibliotekarie har Svenska musikbiblioteksföreningen varit ett stöd för mig. Så småningom upptäckte jag också vilken glädje jag hade av gemenskapen i IAML. Som musikbibliotekarie är man ofta mer eller mindre ensam i sin roll på arbetsplatsen och har behov av kollegialt utbyte, såväl socialt som professionellt. Jag vill, som ordförande, fortsätta föreningens arbete med fortbildning och utbildningsfrågor. Jag skulle också vilja stärka banden med våra nordiska systerföreningar samt IAML i stort. Om vi har möjlighet att ägna oss åt så kallad outreach, om än i liten skala, vore jag glad. I synnerhet ömmar jag för våra kollegor i de forna öststaterna, som arbetar under besvärliga förhållanden.

Hör gärna av er till mig, eller någon annan i styrelsen, med synpunkter på föreningens verksamhet – stort som smått. Vi hörs!

Pia Shekhter

MUSIKTIDSKRIFTER — FOLKMUSIK, JAZZ, BLUES, COUNTRY, ROCK

Ett urval av Stefan Wistrand
Eskilstuna stads- och länsbibliotek

Folkmusik/etnisk musik ("World music")

fRoots

(12 nr/år, 735,-)

<http://www.frootsmag.com/>

Engelsk "världsmusik"-tidskrift, som tidigare gick under namnet Folk Roots. Intervjuer och artiklar om folkmusikbaserad musik från hela världen. Recensioner. Samlings-CD med aktuell musik medföljer varje nummer.

Lira : magasinet för jazz, klubb-, folk- och världsmusik
(5 nr/år, 385,-)

www.lira.se/

Tidskriftens undertitel avslöjar Liras inriktning, som utvecklats från begynnens utpräglade folkmusikmagasin. Bevakning av svenska och nordiska företeelser inom genrerna, men även utblickar mot världen. Recensioner. Artiklar ur gamla nummer är sökbara på hemsidan. Gratis-CD: "Lira lyssna".

Jazz

Down Beat : jazz, blues & beyond (<http://www.downbeat.com/>)

(12 nr/år, 401,-)

OJ : om jazz (<http://www.oj-jazz.com/>)

(10 nr/år, 395,-)

Down Beat och OJ (tidigare: Orkesterjournalen) - två ärevördiga jazztidskrifter. Båda startade sin utgivning på 1930-talet. Recensioner, artiklar och intervjuer. OJ har fr.o.m i år bytt redaktion och förnygrat bland sina skribenter. Det börjar märkas på innehållet, som blivit mer "framåtblickande" än tidigare.

Blues och country

Jefferson : nordisk tidskrift för blues

(4 nr/år, 230,-)

www.jeffersonbluesmag.com

Specialtidskrift på svenska för blues, gospel, zydeco och soul. Medlemsorgan för den ideella föreningen Scandinavian Blues Association.

Kountry Korral

(4 nr/år, 160,-)

<http://www.countrysweden.com/kk/kk.html>

Kountry Korral är en svensk tidskrift inriktad på countrymusik i alla dess former.

Rock

Close-Up Magazine

(9 nr/år, 390,-)

www.closeupmagazine.net

Close-up inriktar sig på tyngre musik: metal, punk och hardcore.

Groove

(10 nr/år, 319,-)

www.groove.se

Finns gratis hos större skivhandlare. Recensioner, korta intervjuer och artiklar om aktuella företeelser i rockbranschen. Inget djuplodande, därför känns innehållet en aning tunt. Lyfter gärna fram nya okända band. Skriver om all slags rockmusik. Både nät- och papperstidskrift.

MM (Musikermagasinet)

(12 nr/år, 540,-)

www.musikermagasinet.com/

Inriktad på artiklar om musikteknik. Tester av nya musikinstrument och musikmaskiner. Intervjuer med artister, ljudtekniker och producenter. Artikelindex finns på hemsidan.

NME (New musical express)

(52 nr/år, 2160,-)

www.nme.com

Brittiskt veckoblad om rockmusik. Nyheter, intervjuer, album-, singel och konsertrecensioner. Topplistor. Filmrecensioner. Ger en bra bild av de snabba trenderna i den ständigt föränderliga rockvärlden.

Q : the modern guide to music and more

(12 nr/år, 533,-)

www.qonline.co.uk/

Månatligt engelsk musiktidskrift. Skriver både om den "vuxna" rockmusiken och om det nya som kommer. Framförallt satsar man på recensionsavdelningen, där man har ambitionen att täcka allt som ges ut i den engelskspråkiga världen, även återutgivningar. Således recenserar man även annat än rock: jazz, country, reggae, world music och blues. Stort upplagda intervjuer. Film-, video- och litteraturbevakning. Topplistor – i senaste numret t.ex. "De 100 bästa sångarna och deras 1000 bästa sånger". Ofta medföljer en gratis-CD, som är sammanställd efter något tema.

Sonic

(6 nr/år, 299,-)

www.sonicmagazine.com

Svenska Sonic kom med första numret hösten 2000. Stort upplagda intervjuer och en generös recensionsavdelning. En samlings-CD med aktuella nysläpp i varje nummer.

Spin

(12 nr/år, 281,-)

Amerikansk rocktidskrift som skriver om de flytande musiktrenderna och "the next big thing". "Bakomkulisserna"-artiklar. Nyheter, intervjuer, allehanda listor, samhällsreportage. Film-, bok- och skivrecensioner.

www.spin.com/magazine/

***The Wire* : adventures in modern music**

(12 nr/år, 752,-)

www.thewire.co.uk/

Engelska the Wire var från början enbart inriktad på jazz, numera omfattande även avantgardistisk rock, electronica, rap, världsmusik, improvisationsmusik, nutida konstmusik m.m. Intervjuer och recensioner.

Mycket spännande och aptitretande, här hittar man det som blir inne senare... Oftast kompletterad med en samlings-CD ("The Wire Tapper") med ny experimentell musik, som antingen är sammanställd av redaktionen eller speglar utgivningen på ett speciellt skivbolag.

***Zero* : music magazine**

(5 nr/år, 195,-)

www.zeromagazine.nu/

Svenskutgiven tidskrift som från början var ett syntinriktat fanzine. Numera försöker man att bredda sin bevakning av alternativ musik, men basen är fortfarande "elektroniskt" baserad musik. Intervjuer och recensioner. Artikel- och recensionsarkiv på hemsidan.

Dessutom finns det bra recensionsavdelningar i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet i resp. tidnings kulturdel (onsdagar).

Kommentar:

Dessa tidskrifter är i princip de vi har på Eskilstuna stads- och länsbiblioteks musikavdelning inom området "populärmusik" – verkligen ett ganska vitt begrepp, om man ex.vis tittar på innehållet i The Wire! För åskådliggörandets skull har jag också tagit med några svenska tidskrifter som vi inte tillhandahåller: Close-up Magazine, Groove och Zero, för att ändå tala om att de finns. Close-up och Zero är specialiserade inom sina områden, medan Groove kan sägas försöka greppa all slags rock. Jämför man Groove med likaledes "allmänrockiga" Sonic, så står sig den förra ganska slätt när det gäller innehåll, Sonic är alltså att föredra. Jefferson och Kountry Korral är specialmagasin som förstas präglas av att de ges ut av ett gäng entusiaster inom resp. genre.

Stefan har även gjort en lista över musiktidskrifter på Internet. Den hittar du på Eskilstuna biblioteks webbplats. En länk till sidan finns också på Musikbiblioteksbloggen. (red. anm.)

FRÅN GREGORIANIK TILL GANGSTA-RAP

— TIDSKRIFTER I SVENSK MUSIKHISTORISK BIBLIOGRAFI

Marianne Seid
Statens musikbibliotek

Svensk musikhistorisk bibliografi (SMHB) är - i sin moderna utformning - en ämnesdatabas över svensk litteratur om musik från 1990 och framåt. Bibliografin produceras av Arkiv- och dokumentationsavdelningen vid Statens musikbibliotek och omfattar alla typer av musikrelaterade publikationer som böcker, akademiska uppsatser, bidrag i samlingsverk, skivkommentarer, recensioner, dokument publicerade på Internet samt tidskriftsartiklar.

Bibliografin har publicerats årligen sedan 1926 och ingick ursprungligen i *Svensk tidskrift för musikforskning*. Den utgavs under åren 1990-1993 som självständig publikation och är sedan 1994 en specialdatabas i LIBRIS. Syftet med bibliografin är att göra musikrelaterad litteratur sökbar och därigenom tillgänglig för såväl forskare som allmänhet. All slags litteratur finns representerad - från vetenskapliga publikationer till medlemsblad. Tidskriftsartiklar är ett viktigt inslag och bibliografin innehåller för närvarande närmare 19 000 artiklar i ett stort antal tidskrifter.

Alla svenska musiktidskrifter utom fanzines indexeras i bibliografin, liksom artiklar om musik i andra typer av tidskrifter. Förutom de tidskrifter som Statens musikbibliotek köper in indexeras även ett stort antal tidskrifter som biblioteket får som beläggsexemplar. Biblioteket får också flera medlemspublikationer från olika föreningar, ett välkommet tillskott som utgör en intressant spegling av svenskt musikliv bortom allfartsvägarna. Bland dessa återfinns publikationer som *Jazzgossen* (Karl Gerhard-sällskapets medlemstidning), *Gestrike-resonans* (medlemsblad för Gästriklands spelmansförbund), *Morgenblättern* (Svenska Strauss-sällskapets medlemstidning) och *Stand by* (medlemsblad för Harry Arnold-sällskapet). Även dessa indexeras naturligtvis i bibliografin. Ett antal tidskrifter som inte är musikinriktade - som *ETC* och *Situation Stockholm* - genomsöks med jämna mellanrum på jakt efter artiklar för bibliografin. Dessutom

indexeras enstaka artiklar om musik i andra publikationer, ofta efter tips från observanta kollegor.

De tidskrifter som indexeras i bibliografin spänner alltså över hela fältet; från kristen hårdrock till dansband, från Evert Taube till Elvis, från renässansmusik till techno. Här finns artiklar om så skilda företeelser som opera, hiphop, musikpedagogik, country, kyrkokör, dragspel, thrash metal, musikprogramvara, deltablues, elektronica, marscher, musikterapi, elgitarrer och gospel. Här finns också artiklar om musiker, tonsättare, producenter, sångare och artister från alla tänkbara områden inom musikvärlden. Alla artiklar på minst två sidor tas med i bibliografin och alla ämnen och genrer behandlas på samma sätt - en intervju med rapparen Timbuktu indexeras lika omsorgsfullt som en med tonsättaren Sven-David Sandström. Tanken är ju att bibliografin ska täcka hela det musikaliska spektrat och ge alla kategorier av användare samma möjlighet att hitta det de söker.

Som relativt nytillträdd bibliograf har jag upptäckt att arbetet med indexering av tidskrifter ger mig en intressant och värdefull inblick i dagens musikliv. Nya former av musik tycks uppstå hela tiden; jag har till exempel fått lära mig att dancehall inte nödvändigtvis har något att göra med lokaler för danstillställningar utan lika gärna kan beteckna en typ av reggae, att bitpop är en elektronisk musikstil inspirerad av äldre TV-spel samt att det faktiskt finns en musikstil som går under namnet hair metal...

Mer information om SMHB finns på Statens musikbiblioteks webbplats (<http://www.muslib.se/sma/smhb.html>). Där finns även hela listan över indexerade tidskrifter.

I HUVUDET PÅ EN MUSIKTIDSKRIFTSREDAKTÖR

Lena Nettelbladt
Statens musikbibliotek

Den 23:e mars träffade jag Johannes Nebel, redaktör för tidskriften Opus, för att få veta lite om hur det är att ge ut en musiktidskrift i Sverige idag. Men vi började från början:

-Jag har alltid hållit på med musik. Först hårdrock och Frank Zappa. Flyttade till Lund för att studera och började sjunga med Lunds studentsångare. Vi sjöng Fyra böner av Poulenc (Quatre petites prières de Saint Francois d'assise) och de tog tag i mig, de var poppiga, jazziga och klassiska. Det här måste jag lyssna mer på! Jag gick till Lunds stadsbibliotek och lånade alla skivor och noter med Poulencs musik och upptäckte sen också Grieg, Mahler och Brahms.

Johannes Nebel studerade marknadsföring och jobbade på en reklambyrå men tröttnade.

-Det var min fru Cecilia, som är journalist, som föreslog att jag skulle starta en musiktidning. Jag tänkte i två sekunder innan jag bestämde mig. Jag fick med mig min kompis Jonas Söderström som inte har musikbakgrund men kan marknadsföring. Vi är båda manskorister.

-Vi använde ett halvår till att kartlägga alla steg, finansiering, tryck, papper, annonsering, journalister. Det var mycket bra med denna förstudie. Vi satsade egna pengar, lånade själva. Nu går förlaget runt, vi får inget bidrag, inget kulturstöd. Vi vill inte att detta ska vara så ointressant att det behöver stöd. Vi tyckte att den klassiska musiken är en för stor kulturform för att sakna en tidning. Klassisk musik är sparsamt omskriven fast den är så viktig för så många.

Opus startade i november 2005. Den kommer ut med 6 nummer per år och varje nummer har 100 sidor och innehåller ett porträtt av en ny tonsättare. Den säljs på 400 ställen i Sverige, såsom Pressbyrån, Akademibokhandeln men tyvärr ännu inte i mataffärerna. Ett lösnnummer kostar 70:- På redaktionen finns tre personer, Johannes, Cecilia och Jonas samt en projektledare. Projektledaren jobbar med Internet.

-Det saknas en svensk sajt om klassisk musik på Internet. Klassisk musik är oexploaterad i positiv bemärkelse. Det är ett eftersatt kulturområde som inte har sin givna plats. Den är inte tillgänglig för alla och spelas bara på

vissa tider. Klassisk musik behöver få mer uppmärksamhet. Det är en dold kulturform. Vi vill skapa ett intresse för långsammare konster. Allt ska inte gå på tre minuter. När jag var med och sjöng slutkören i Beethovens 9:a så tog det lång tid för mig att tycka om hela symfonin och inte bara slutkören. Jag upptäckte mer varje gång jag hörde det. Populärmusik innehåller ofta bara 50 sekunder unik musik som upprepas.

Johannes brinner verkligen för den klassiska musiken och har mer ambitioner än att göra en tidning och en webbplats. Han har till exempel planer på olika resor med musiktema.

-Reklam och marknadsföring är en förutsättning för allt. Det som inte marknadsförs får finna sig i att inte synas – inte finnas. Även konserthusen borde bli mer synliga och tillgängliga så att fler kan ta ställning till om de vill gå dit eller inte.

Både Johannes och Cecilia skriver i tidningen. De anlitar cirka 20 frilansjournalister och 6-10 illustratörer och fotografer. Cecilia bearbetar texterna noggrant.

-Vi vill ha kunniga journalister som skriver snarare än musikvetare. En journalist ska kunna skriva om vad som helst. En text ska helst innehålla dramaturgi. De ska berätta en god historia; då blir det en bra artikel. Varje nummer innebär 30-40 avtal eller överenskommelser med olika aktörer.

Carlhåkan Larsén, musik- och teaterkritiker på Sydsvenska Dagbladet, har varit som en mentor för Johannes Nebel. Trion bakom Opus ger även ut tidningen Körsång men med Mikael Carlsson som chefredaktör. Johannes och Jonas kan marknadsföring och vet hur man raggat prenumeranter. De har gått på konserter och delat ut nummer av tidskriften. Malmö symfoniorkester gav en prenumeration på Opus i julklapp till sina musiker.

-Tanken var att göra en tidning för publiken men att proffsmusiker är intresserade av den är en oväntad bonus. Lilla Akademien (musikskola i Stockholm) har även de köpt en prenumeration till alla lärare. Johannes ser gärna också att fler än de 70 bibliotek som nu prenumererar på Opus blir prenumeranter.

“O, COLLEAGUE, WHERE ART THOU?”

Susanne Haglund & Astrid Evasdotter
Statens musikbibliotek

Svenska musikbiblioteksförningens
Stemadag ”O colleague, where art thou : rootsmusik från nya världen” inleddes av Anders Lillsunde, chefredaktör för Jefferson Blues Magazine. Tidskriften grundades 1968 och är därmed den äldsta i sitt slag. Sedan 1972 drivs tidskriften av Scandinavian Blues Association (SBA). Lillsunde drog av några sköna bluestolvor på skivspelaren och guidade oss genom bluesens historia under rubriken ”Blues- från dåtid till nutid”. Här hittar man välklädda svarta som skapar underhållande populär- och dansmusik, liksom de vita ”männen av folket” som framför låtar med hjärta och smärta.

Därefter tog Lasse Johansson från konsertscenen ”Stallet” över podiet med föredraget ”Från Old-Time till Country - Mountain Music”. Johansson, själv gitarrist med lång erfarenhet av vit amerikansk folkmusik, gav oss en inblick i countrymusikens utveckling. Countrymusiken tar avstamp i 1800-talets sydstaterna bland fiolspelande vita européer. Dessa leder oss över bergen, spelandes banjo, fram mot 1940-talet då countrymusik börjar bli ett begrepp, för att idag vara den mest spelade musikgenren i radio i USA.

Under temat ”Spirituals och gospel – ett försök till historik” lotsade Olle Johansson (Statens ljud och bildarkiv) oss tillbaka ca 300 år tiden, då negro spirituals (gospelns föregångare) uppstod bland kristnade slavar, för att senare dimpa ner i gospelns guldålder på 1940-talet. En period av smågalna kvartetter, som genom bland annat stagediving, försatte delar av sin publik i koma.

BLUESTIPS:

Tidskrifterna Jefferson och ”Blues Unlimited” (1963-1987)

Prutner, R. : Chicago Soul

Bane, M : White Boy Singin’ the Blues

Rowe, M. : Chicago Breakdown

Dixon, R. M. : Recording the Blues

Keil, C. : Urban Blues

Barclay, S. : The Country Blues

Wald, E. : Escaping the Delta

COUNTRYTIPS:

Cash, Johnny : Cash. The Autobiography

Wolff, K. : Country music : the rough guide

All Music Guide to Country

Bufwack, M. & Oerman, R. : Finding Her Voice. The saga of Women in Country Music

Malone, B. : Singing Cowboys and Musical Mountaineers

GOSPELTIPS:

CD:

Sacred Roots of the Blues : When the Sun Goes Down (Bluebird / BMG, 2004)

Mahalia Jackson : In the Upper Room (Proper, 2004)

The Blind Boys of Alabama : Spirit of the Century

Litteratur :

Robert Darden : People Get Ready!

Uncloudy Days : The Gospel Music Encyclopedia

Gunar Harding : Kreol

Länkar : www.krymradio.com/links

SMBFs KURSDAG OM UPPHOVSRÄTT

Johanna Grut
Statens musikbibliotek

I Musikmuseets konsertsal fick vi lyssna på tre kunniga och engagerade talare på temat upphovsrätt. Det var Kjell-Åke Hamrén, ordförande i Svenska Musikförläggareföreningen, Lars Henriksson, jurist på STIM och Susanna Broms, tidigare verksjurist på Kungliga Biblioteket.

Nyvalda ordföranden Pia Shekhter hälsade välkommen, presenterade föreläsarna och berättade att just upphovsrätt var ett mycket efterfrågat ämne bland föreningens medlemmar.

Kjell-Åke Hamréns beskrivning av SMFF:s historia och verksamhet började vid mitten av 1700-talet då "förlagssverige" föddes i ett antal boklådor i Gamla stan. Nottryck och försäljning blomstrade på 1890-talet, som innebar en kulmen för förlagsindustrin i Amerika och Europa.

Den mest typiska produkten - pianonoten på fyra sidor förlorade i kraft då inspelningar och, på 1920-talet, radion kom.

Synen på vad som är förlagens produkt förändras: i och med grammofonskivan förvandlas den från ett fysiskt notblad till själva rättigheten att ge ut och spela in ett verk. SMFF bildades 1928 och är tillsammans med FST (Föreningen svenska tonsättare) och SKAP (Svenska kompositörer av populärmusik) huvudmän för STIM, och har sitt kansli i STIMs hus.

1958 var ett tråkigt år i musikförläggarhistorien: då uppfanns kopiatorn och Xerox blev plötsligt "världens största musikförlag". Efter detta blev inget sig likt...

Musikförläggarbranschen står för ett kulturarv med 200-åriga anor som är ganska osynligt "därför är musikbibliotekarierna våra bästa vänner".

STIM, Svenska tonsättares internationella musikbyrå, var naturligtvis också representerade denna kursdag. Därifrån kom juristen **Lars Henriksson**, som arbetar med licensiering av on-line-musik, ringsignaler och musik i en mängd andra "nya medier". Han började med att uttrycka optimism och glädje över att få vara med om den revolution som internet innebär.

Upphovsrättslagen från 1960 är praktiskt nog tekniskt neutral och därför helt tillämplig även på alla de nya medierna.

Tvärt emot vad många tror så har STIM licensierat musikanvändning på Internet i 10 års tid och det fungerar mycket bra. STIM är dessutom en av få upphovsrättssällskap som har positiv handelsbalans och är mycket stolta över det. Skivbolagen har haft svårare att hänga med i utvecklingen eftersom de sedan gammalt låst sig vid CD-formatet där så många andra rättigheter är inblandade, och måste omförhandla sina avtal för att de ska gälla även andra medier. Industrin kring ringsignaler kom därför igång redan tidigt.

Lars Henriksson var fascinerad av att så många glatt betalar 25 kronor för en "tutelitut-signal" till mobilen men vägrar lägga 10 kr på att lagligen ladda ner en fullödlig inspelning. STIMs intäkter från ringsignalerna (12 % av konsumentpriset exkl moms) utgör den absolut största delen av STIMs on-line-licenser, troligen på den enkla betalningsmodellen (via mobiltelefonräkningen) och att det rör sig om impulsköp. Skivbolagens tapp kommer inte att ersättas helt med legal nedladdning, men det finns andra, nya tjänster som kan kompensera förlusten, t ex nedladdning av MP3 för musiklyssning i mobiltelefonen.

Lars Henriksson berättade att framtiden är ganska ovisst för upphovsrättssällskapen, eftersom EU-kom-

missionen har ögonen på dem, ur konkurrensrättslig synvinkel. EU vill öka konkurrensen mellan de olika ländernas sällskap om användare och upphovsmän.

Susanna Broms har 10 års erfarenhet av upphovsrättsliga frågor på Kungliga biblioteket. Hon har nyligen skrivit boken "Biblioteken och juridiken" där hon grundligt presenterar och förklarar de juridiska vardagsproblem som ett bibliotek eller en bibliotekarie kan ställas inför.

-Man ska inte bryta mot lagen, men utnyttja den så långt det bara går! Det måste finnas en balans mellan rättshavarna och användarna.

Om man vill använda material som kan vara upphovsrättsligt skyddat, har man undersökningsplikt. Det räcker inte med att titta i telefonkatalogen. Hör med STIM, skattemyndigheten (som har bouppteckningen), Sveriges författarförening och ev. förlag. Hittar man trots ansträngningar ingen upphovsman fast man kan anta att verket man vill använda är skyddat, är det bra att på lämpligt ställe skriva ungefär "vi kan inte hitta upphovsmannen, vet du vem det är, kontakta oss" så att man kan betala i efterhand.

"Fritt" material innebär att alla inblandade upphovsmän måste ha varit döda i minst 70 år (skyddstiden för ideella rättigheter) och att inspelningen, bilden, boken eller notutgåvan publicerades för mer än 50 år sedan (skyddstiden för mekaniseringsrättigheter). Så gott som allt annat material är upphovsrättsskyddat med regler om olika begränsningar eller att man måste söka tillstånd.

Några regler för kopiering av skyddat material för privat bruk, som låntagarna gör själva: förlagan skall vara lovlig, det ska vara en eller ett fåtal kopior, man får inte kopiera hela litterära verk och man får inte kopiera genom någon utomstående. På biblioteket bör man informera om reglerna vid kopian, men man behöver inte ha en anställd som står och "kontrollerar" låntagarna.

När lärare eller elever från musikskolor kommer och vill kopiera och man är osäker på vad som gäller kan man be dem att höra med Bonus Presskopia om deras skola täcks av något kopieringsavtal.

Regeln om att man inte får kopiera genom någon annan gör att bibliotekspersonal inte får kopiera eller skanna t ex en not och ge direkt till en privatperson. Det går däremot bra om den skannade noten i form av ett fjärrlån mejlas till ett annat bibliotek, som printar ut en papperskopia till låntagaren. När det gäller fjärrlån får man vid behov kopiera verk som ersättning för lån. Kopiering måste dock förstöras efter användning! Om en privatperson har en egen skanner eller digitalkamera får han eller hon i princip göra även en digital kopia för privat bruk från material som biblioteket äger. Det spelar ingen roll i lagens mening om det är en papperskopia eller en elektronisk.

När det gäller användandet av databaser eller elektroniska tidskrifter som biblioteket prenumererar på, ska man kontrollera i avtalet så att man inte råkar betala något som redan ingår i prenumerationen.

Länktips:

SMFF:s webbplats: www.smff.se

Från SMFF kan man också beställa broschyren "Noter och upphovsrätt" STIMs webbplats: www.stim.se

Svensk Musiks webbplats, där man kan söka information om noter och inspelningar:

www.mic.stim.se

Regeringens webbplats: www.regeringen.se

Justitiedepartementets mejladress om man vill beställa broschyrer om upphovsrätt:

info.order@justice.ministry.se

Bonus presskopias webbplats, med information om kopieringsavtal mm:

www.b-pk.se

VÅRT NYA MUSIKRUM

Elisabeth Ståhl
Jämtlands läns bibliotek

Foto Thomas Drugg

Det gamla gömda katalogrummet är nu ett välbesökt och populärt utflyktsmål.

Det hela började med att vi skulle köpa en återlämningsautomat med sorteringsfunktion, sådana apparater tar rätt mycket plats och det bästa stället att ställa den på, visade sig vara i vårt "sorteringsrum" bakom låneexpeditionen. I det rummet hade vi våra dagstidningar, ca 6 000 LP-skivor och ca 5 000 CD-skivor stående på grå plåthyllor. Där fanns också ett och annat som man inte vet var man ska ställa, skräp med andra ord.

Samtidigt som vi upphandlade vår återlämningsautomat började arbetet med att tömma sorteringsrummet. Vi bestämde att alla CD-skivor skulle ut i biblioteket

för att minimera den manuella hanteringen, och LP-skivorna började katalogiseras.

Det var ett enormt jobb, vi passade även på att byta fodral på alla CD-skivorna för att underlätta automat-användningen, vi satte streckkoden på själva skivan så att vi inte längre lånar ut fodral utan vi lånar ut själva skivan. Det fanns 7 olika färger på skivfodralen, så vi delade upp musiken i 7 olika genrer, det var inte heller lätt, men det underlättar lite när man letar efter en specifik skiva.

Vi är tre personer som ansvarar för inköpen av musik, och vi har delat upp det ganska grovt mellan pop, klassiskt och jazz. Vi ansvarar även för musiklitteraturen

som är placerad strax utanför vårt lilla musikrum.

Med mycket enkla medel piffade vi upp det gamla katalogrummet, vitlaserade väggarna och satte upp musikaffischer som utsmyckning.

Läckra CD-boxar ställde vi upp på skylthyllor ute i musikrummet, de får man låna som de är.

Nya möbler för CD-skivorna inköptes, de är gjorda för exponering och gör att låntagarna lätt kan bläddra bland alla skivor. Det enda problemet är att de är rätt dyra och blir fulla ganska fort trots de nya tunna fodralen. Men vi köper till möbler eftersom. Vi vill inte gallra bland våra skivor ännu, eftersom de när de exponeras får en ny chans till utlån, som de inte hade när man var tvungen att leta fram dem i katalogen först.

Vi har också en stor hylla med LP-skivor till utlån i rummet, det är kanske 1 000 av de nyaste som står framme, resten har vi i magasinet och vi läg-

ger in dem i katalogen eftersom. Sedan har vi även en hylla med dvd-filmer med opera och balett som tema, och vi har just kompletterat alltihop med en liten avdelning spelfilm.

Utlåningen av skivor har mer än fördubblats sen vi flyttade ut skivorna och hittills är svinnet försumbart. Om man väger det mot vad den manuella hanteringen innebär så är vinsterna väldigt stora. Nu kan man använda våra automater till all media i vårt bibliotek, och vi har plötsligt mera tid till mer kvalitativt arbete med våra låntagare. Vi kollar att skivorna är kompletta innan vi sätter upp dem, och de gånger det har saknats en skiva så kommer de tillbaka ca 2 dagar senare i 80 % av fallen.

Den största vinsten av allt det här är ändå att våra besökare tycker att det är roligt. Plötsligt har fler upptäckt vilken musiksamling vi har och våra låntagare är både gamla och unga och framförallt väldigt nöjda.

KORT RAPPORT FRÅN ÅRSMÖTET 2007:

Ordföranden Veslemøy Heintz avtackades med en vacker staty av en flygande häst. Ny ordförande är Pia Shekhter från Biblioteket vid högskolan för scen och musik, Göteborgs Universitet. Även Karin Savatovic, Bibliotekstjänst, avtackades, liksom Pia Shekhter som avgår som sekreterare. Anders Cato, Kungliga biblioteket, och Birgitta Sparre, Musikhögskolan Ingesund, blir ordinarie styrelsemedlemmar, och Christina Wengström från Musikbiblioteket i Gävle samt undertecknad valdes in som suppleanter. Suppleanterna deltar enligt föreningens praxis i alla styrelsemöten, och det finns tankar inom styrelsen att till årsmötet 2008 föreslå att titeln tas bort, och att suppleanterna

räknas som ordinarie styrelsemedlemmar. Resebidragen till IAMLs internationella konferens i Sydney i år utgjordes av två stipendier om 10 000 kr. vardera. Dessa har delats ut till Birgitta Sparre och undertecknad. Till 2nd Baltic-Nordic Music Library Meeting i Helsingfors i augusti fanns tre stipendier à 2000 kr. Två ansökningar lämnades in, och stipendierna går till Margareta Hagman från Gävle och Pia Shekhter. Styrelsen presenterade planerna för en kursdag i katalogisering till hösten. Efter kursdagen träffades styrelsen kort för att konstituera sig, och Margareta Odenman från Sveriges Radio utsågs till ny sekreterare.

Astrid Evasdotter